

Scenariusz nr 1 dotyczący projektu *Metody i sposoby przeciwdziałania mowie nienawiści i fake news – szkolenie dla przedstawicieli i pracowników sektora edukacji nieformalnej.*

Temat: Kształtowanie wizerunku uchodźcy w mediach społecznościowych – rola fake newsów w kształtowaniu opinii.

Czas trwania: 60 minut

Cel ogólny: Omówienie roli mediów w kształtowaniu wizerunku uchodźców.

Cele szczegółowe:

- Poznanie cech charakterystycznych dla fałszywej informacji (tzw. fake news).
- Rozwój umiejętności wyszukiwania wiadomości z materiałów źródłowych, dostępnych mediów (gazet, stron internetowych).
- Doskonalenie umiejętności krytycznego myślenia – analiza materiałów źródłowych, weryfikacja przekazywanych w mediach informacji.
- Kształtowanie wrażliwości uczniów na potrzeby różnych grup społecznych (ze szczególnym uwzględnieniem uchodźców).

Liczba uczestników: scenariusz skierowany do 20 osób w wieku licealnym. Jeżeli liczba uczniów jest większa, proszę przewidzieć więcej czasu na realizację scenariusza.

Metody: energizer, burza mózgów, praca w grupach, ewaluacja końcowa

Materiały: flipchart, kartki samoprzylepne, kartki A4, flamastry, telefon/laptop/tablet z dostępem do internetu

Przebieg:

1. Wprowadzenie (10 minut)

Krótką grę - przeprowadzenie testu sprawdzającej aktualną wiedzę w zakresie migracji.

Prowadzący czyta zdania, niektóre z nich są prawdziwe a niektóre fałszywe. Jeżeli uczestnik uważa że dane zdanie jest fałszywe wstaje z krzesła. Po przeczytaniu wszystkich odpowiedzi, prowadzący wskazuje zdania prawidłowe. (przykład w załączniku 1.)

2. Zadania (40 minut)

1. Zapisz na środku flipcharta wyrażenie „FAKE NEWS”. Rozdaj uczestnikom i uczestniczkom po 3 karteczki „Post-it” i poproś o zapisanie na nich skojarzeń z tym terminem, a następnie o przyklejenie ich do flipcharta. Odczytaj spisane skojarzenia, grupując je, jeśli to możliwe. Przedyskutujcie każde skojarzenie i porównajcie ich zgodność z definicją fake newsów (załącznik 1).

2. Przedstaw grupie elementy, dzięki którym można rozpoznać fake newsy (załącznik 2).

3. Poprzez analizę wybranych środków przekazu, takich jak mem internetowy czy materiał prasowy o tematyce uchodźczej, młodzież dowie się, jak weryfikować wartość przekazywanych w mediach informacji. Wyjaśnij, że memy działają na zasadzie współczesnej plotki. Wchodząc na stronę internetową: demotywatory.pl i wpisując w oknie wyszukiwania „uchodźcy” – młodzież znajdzie wiele przykładów, dotyczących tego zagadnienia.

4. Przedstaw wytyczne pomagające odróżnić fake news od prawdziwych informacji (załącznik 3). Podziel grupę na 2-os zespoły, które wybiorą jeden mem internetowy lub artykuł, który przedstawia fake newsy. Zespoły zweryfikują dlaczego dany materiał zasługuje na miano „fake news”. Możesz wytłumaczyć zadanie na podstawie przykładu, który znajdziesz TU: <https://demotywatory.pl/4899648/Stanowisko-Europejczykow-ws-tzw-Uchodzcow-uleglo-zmianie>

5. Po zakończonym zadaniu każda z grup przedstawi po krótko źródło z którego korzystała oraz cechy charakterystyczne dla fake newsów.

Do realizacji tego zadania uczeń potrzebuje: telefonu, komputera bądź tabletu z dostępem do internetu.

Ewaluacja (10 minut)

Rozdaj każdemu kartkę A4 i coś do pisania. Poproś aby każdy odrysował na niej swoją dłoń. Przygotuj wcześniej plakat z dużą dłonią i opisanymi poszczególnymi palcami:

- Co najbardziej podobało ci się w zajęciach? – na kciuku.
- Co było najsłabszą stroną? - na wskazującym.
- Czy zainteresowała Cię tematyka zajęć? – na środkowym.
- Jakich informacji zabrakło na zajęciach? Podaj propozycje. – na serdecznym.
- Czego się nauczyłem/am (ew. dowiedziałam/em, co było zaskakujące)? – na małym.

Poproś uczestników, aby zgodnie z legendą (powieś plakat, link do ewaluacji „Dłoń” w materiałach dla prowadzącego) opisali palce na swoich dłoniach. Na każdym palcu powinna się znaleźć odpowiedź na jedno pytanie.

Materiały dla prowadzącego:

A. Łuczyńska, „Jak radzić sobie z fake news”, Fundacja Szkoła z Klasą 2017

<https://www.szkolazklasa.org.pl/materialy/radzie-fake-news/>

<https://demotywatory.pl/4899648/Stanowisko-Europejczykow-ws-tzw-Uchodzcow-uleglo-zmianie>

How Real Is Fake News? | Sharyl Attkisson | TEDxUniversityofNevada

https://www.youtube.com/watch?v=UQcClzjz9_s

Link do ewaluacji: „Dłoń”

https://szkolazklasa20.pl/media/uploads/materialy_pomocnicze/ewaluacja_dlon.pdf

Załącznik 1 Wprowadzenie do zajęć, aktywizacja młodzieży.

Zdania prawdziwe	Zdania fałszywe
Polka/ Niemka/ Bułgarka pracująca za granicą to emigrantka.	Człowiek który opuścił swój kraj z powodu panującej tam wojny, to imigrant.
Człowiek, który opuścił swój kraj przez prześladowania, to uchodźca.	Uchodźca staje się imigrantem opuszczając kraj, w którym otrzymał azyl.
Osoba, która opuściła swój kraj w poszukiwaniu lepszej pracy to imigrant.	Azylu udziela się wszystkim obcokrajowcom przebywającym na terytorium obcego państwa.
Uchodźca może wybrać państwo, w którym chce zamieszkać.	Uchodźcę wolno wydaląć albo zawrócić do kraju jego pochodzenia.
Uchodźca ma prawo do szczególnej międzynarodowej ochrony.	Uchodźca przebywający w danym kraju traci prawo ubiegania się o azyl w innym.
Azylantka/Azylant to osoba, która posiada już status uchodźcy albo stara się o jego udzielenie.	Imigrant ekonomiczny może otrzymać status uchodźcy.
Osobie która posiada azyl państwo ma za zadanie zapewnić zakwaterowanie, naukę języka.	Imigrantowi państwo zapewnia zakwaterowanie, świadczenia, naukę języka.

Załącznik nr 2. Definicja fake news

Fake news – Termin „fake news” („fałszywe wiadomości”) jest neologizmem i trudno go umieścić w definicyjnych ramach. Oznacza wiadomość medialną, która jednocześnie nie jest ani prawdą, ani kłamstwem, opiera się na dezinformacji, często zawierając fragmenty prawdziwe. Jak podaje Słownik Języka Polskiego PWN fake news to „zabieg manipulowania faktami, chętnie stosowany jest przez dziennikarzy, których celem, podczas przygotowywania publikacji, jest jak największe zainteresowanie tematem, a nie jego zgodność z rzeczywistością” Fake news ma za zadanie świadomie wprowadzić odbiorcę w błąd, na przykład po to, aby osiągać korzyści finansowe, polityczne czy propagandowe, wprowadzając do obiegu przeinaczenia, nieprawdziwości czy nadinterpretacje.

Załącznik 3. Najczęstsze przedstawianie uchodźców w środkach masowego przekazu.

✓ memy antyuchodźcze
✓ utożsamienie wszystkich przybywających do Europy z terrorystami,
✓ nawiązania do religii przybyszów,
✓ skupianie uwagi na młodych mężczyznach przybywających do Europy,
✓ poczucie niesprawiedliwości w związku z tym, że polskie społeczeństwo miałyby finansować pobyt uchodźców i uchodźczyń w Polsce („będziemy musieli za to zapłacić”),
✓ odcinanie się od wyzwań związanych z migracjami („to nie nasz problem”),
✓ rasistowskie wypowiedzi.
✓ memy prouchodźcze (rzadziej publikowane)
✓ przedstawianie uchodźców/uchodźczyń jako niewinnych ofiar prześladowań czy wojen,
✓ powoływanie się na Biblię oraz wypowiedzi zwierzchników Kościoła katolickiego,
✓ zachęcenie do próby wyobrażenia sobie dramatu osób przybywających do Europy.

Załącznik 4. Wytyczne pomagające zinterpretować materiały źródłowe:

- czytać nie tylko krótkie posty w mediach społecznościowych, tytuły lub leady, ale całe artykuły
- zwracać uwagę na emocjonalny język wypowiedzi, brutalne opisy
- być świadomi własnej stronniczości
- zadawać pytania w stosunku do materiału (Kto jest autorem? Czy przekaz jest spójny? Czy inne źródła potwierdzają informację? itd.)
- zwracać uwagę na to, czy wykorzystane zdjęcia są osadzone w prawdziwym kontekście.

FAKE NEWSY – OGÓLNE ZASADY:

- Dominują w nich obrazki/zdjęcia oraz krótki tekst.
- Przekaz jest silnie nacechowany emocjonalnie: wykorzystuje mowę nienawiści, pokazuje brutalne, poruszające sceny i obrazy.
- Często udają przekaz z pierwszej ręki.
- Wykorzystują ogólnie znane prawdy i przekonania.
- Często ukazują półprawdę, przeinaczają fakty w taki sposób, że nie można się zorientować gdzie się zaczyna, a gdzie kończy informacja sprawdzona. Opierają się na założeniu, że częściowa prawda potwierdza prawdziwość całości.
- Czasem opisują prawdziwe zdarzenia, ale zmieniają ich kontekst.
- Prawie zawsze zawierają zdjęcia lub filmy, co pomaga szybko zwiększyć zasięg: o 60% szybciej procesujemy informacje graficzne;
- o 94% więcej udostępnień mają te posty, które zawierają duże zdjęcia (w porównaniu do tych, które mają małe obrazy); o 2 razy więcej polubień zyskują te posty, które zawierają grafikę.
- Nie informują o tym, że podana informacja może nie być pewna.
- Unikają niuansów i różnych punktów widzenia.